

ส่วนที่ ๙

ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดร้อยเอ็ด

แผนที่จังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมจังหวัดร้อยเอ็ด

ประวัติจังหวัดร้อยเอ็ด

ประวัติเมืองร้อยเอ็ดโดยสังเขปนี้ค้นคว้าจากตำนานอรัญธรรมา ซึ่ง เป็นหนังสือในลานจารึกด้วยตัวอักษรไทยน้อยจากหอไตร วัดหลวง เมืองหลวงพระบางมีข้อความพิสดาร ๑๓ ผูกใบลาน ซึ่งเจ้าคุณพระพนมเจดียนุรักษ์ อดีตเจ้าคณะจังหวัดนครพนม (ฝ่ายธรรมยุต) ได้แปลเป็นหนังสือไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๙ มีข้อความเกี่ยวกับเมืองร้อยเอ็ด โดยสังเขปดังนี้

ประวัติเมืองร้อยเอ็ด แบ่งออกได้เป็น ๓ สมัย

๑. สมัยพุทธกาล ๒. สมัยผาแดง ๓. สมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์

เมืองร้อยเอ็ด สมัยพุทธกาล ปรากฏตามตำนานอรัญธรรมา ว่าปางเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน ได้แปดปีปลายแปดเดือนนั้น พระกัศสปะอัครสาวกพระอรหันต์เจ้า ผู้ใกล้ชิดพระพุทธองค์ได้อัญเชิญอรัญธรรมาของพระพุทธเจ้าดำเนินไปยังเบ็ญจบุรพาแห่งชมพูทวีป จากกุนินารายณ์ - ปาวาย เพื่อไปประดิษฐาน ณ ดอยกัปปนคีรี (ภูคำพร้าว) ตามที่พระพุทธองค์ได้ทรงดำรัสไว้เป็นปัจฉิมพจน์ ณ เบ็ญจบุรพาแห่งชมพูทวีปนั้น อดีตกาลนานมาแล้วมีเอกราชครอยู่ ๔ นคร คือ

๑. เมืองสกลนคร (จังหวัดสกลนคร)

๒. เมืองสาเกตุนคร (จังหวัดร้อยเอ็ด)

๓. เมืองมรุกขนคร (เมืองธาตุพนม-เมืองป่าไม้รวก) ๔. เมืองอินทปัฐนคร (เมืองนครพนมเปญ)

เบ็ญจบุรพาแห่งชมพูทวีปนั้น เมืองสาเกตุนครเป็นเมืองใหญ่ อยู่ศูนย์กลางเมืองขึ้นใหญ่น้อยทั้งหลายตามหนังสืออักษรไทยน้อยของท่านเจ้าคุณพระพนมเจดียนุรักษ์ มีที่พอจะสันนิษฐานเกี่ยวกับเมืองร้อยเอ็ดอยู่ ๓ แห่ง

เมืองสาเกตุ..... ประตุ (ตกขาดลคำว่า “นคร ๑๐๑”)

เมือง.....นคร ประตุ (ตกคำว่า “สาเกตุกับ ๑๐๑”)

เมือง.....๑๐๑..... (ตกคำว่า “สาเกตุนคร”)

สรุปแล้วอ่านได้ความว่า เมือง สาเกตุนคร ๑๐๑ ประตุ (๑๐๑ อ่านว่าสิบเอ็ด)

ตามตำนานอรัญธรรมาตัวอักษรเขียน(จาร) เมือง ๑๐๑ เกือบทุกแห่งจึงได้กลายมาเป็นต้นเทวีและท้าวสังขวิข ราชโอรส ไปอยู่เมืองลา (อยู่แขวงเมืองเวียงคุก ตรงข้ามห้วยเก่าคดเก่าเลี้ยว อาศัยอยู่กับนางอินทรวรรคลงจอด บางแห่งว่านางอินทร์แปง (นางอินทร์แปง เป็นราชเทวีของพระเจ้าบุรีจันทรอวยล้วย) ตั้งแต่สมัยพระเจ้า กุลนทะจนถึงสมัยพระเจ้าบุริยวงศาธรรมิกราชนั้น มีเมืองขึ้นอยู่ ๑๑ เมือง มีทางเข้า ๑๑ ประตุ สาเกตุนคร (เมืองร้อยเอ็ด) จึงมีเมืองขึ้นปรากฏตามภูมิภาคใกล้เคียง ที่มีชื่อปรากฏอยู่ตราบนานทุกวันนี้ คือ

๑. เมืองเชียงเหียน (อยู่จังหวัดมหาสารคาม)

๒. เมืองสีแก้ว (บ้านสีแก้ว อำเภอมือร้อยเอ็ด)

๓. เมืองฟ้าแดด (บ้านฟ้าแดดสูงยาง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์)

๔. เมืองเปลือย (บ้านเมืองเปลือย อำเภอมือร้อยเอ็ด)

๕. เมืองทอง (บ้านเมืองทอง อำเภอมือร้อยเอ็ด)

๖. เมืองหงษ์ (บ้านเมืองหงษ์ อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด)

๗. เมืองบัว (บ้านเมืองบัว อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด)

๘. เมืองคอง (อำเภอมือสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด)

๙. เมืองเชียงขวาง (บ้านจาน อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด)

๑๐. เมืองเชียงดี (บ้านหัวโนน อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด)

๑๑.เมืองไฟ (บ้านเมืองไฟ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด)

ประตูเมือง ๑๑ ประตู ของสาเกตุนคร มีดังนี้

ด้านทิศเหนือ	คือ ประตูเมืองฟ้าแดด เมืองสีแก้ว เมืองเชียงเหียน
ด้านทิศตะวันตก	คือ ประตูเมืองเปลือย เมืองทอง เมืองหงษ์
ด้านทิศใต้	คือ ประตูเมืองบัว เมืองทอง
ด้านทิศตะวันออก	คือ ประตูเมืองเชียงขวาง เมืองเชียงดี เมืองไฟ

อาณาจักรกุลนทะจึงเป็นอาณาจักรที่มีการปกครองและรัฐประศาสนศาสตร์แตกต่างกับ อาณาจักรอื่น ๆ เพราะมีเส้นทางเข้าสู่เมืองหลวง ๑๑ ทาง ซึ่งเป็นของแต่ละเมืองขึ้นสร้างตรงไปยังสาเกตุนคร และมีทางเข้า ๑๑ ประตู มีรหัสควบคุมการเข้าเมือง เข้าใจว่าสมัยพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช ก็เป็นชื่อภาษาขอม มีคำกลอนโบราณบทหนึ่งทีกล่าวถึงสาเกตุนครว่า “เมืองสิบเอ็ดผักตู สิบแปดปองเอี่ยม ชาวเก่าแม่ขันไค” ทั้งนี้ เพราะได้มีการสร้างวิหารสูง ๖ ชั้นขึ้นที่กลางเมือง กลางบึงพลาญชัย ให้มีบันไดถึง ๒๙ ชั้น มีหน้าต่าง ๑๘ ช่อง และมีประตู ๑๑ช่อง (โบราณเขียนเป็น ๑๐๑)

สมัยผาแดง อาณาจักรกุลนทะ อันมีเมืองสาเกตุนครเป็นเมืองหลวง เริ่มเสื่อมอำนาจลงจนกระทั่งเสียเมือง พระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราชถูกสำเร็จโทษ นางรัตนเทวี และท้าวสังขวิขราชาโอรส และท้าวทางโงงหนีไปอยู่เมืองเวียงคุกแขวงเมืองเวียงจันทร์อาณาจักรกุลนทะและ สาเกตุนครก็ถึงกาลวิบัติล่มจม

ตำนานท้าวผาแดงนั้นจึงไม่มีชื่อเมืองหลายเมืองของอาณาจักรกุลนทะไปปรากฏอยู่ในตำนานท้าวผาแดง คงมีแต่เมืองเชียงเหียน เมืองสีแก้ว เมืองฟ้าแดด เท่านั้นที่ปรากฏอยู่ในตำนานท้าวผาแดงนางไอ่ ตอนหนึ่งว่า บั้งไฟพญานาคของพระยาขอมตกลงมาจนกลายเป็นบึงพลาญชัย

ตามประวัติศาสตร์นั้นขอมเริ่มแผ่อำนาจเข้ามาสู่ชมพูทวีปทางภาคบูรพาว่า ๆ ศตวรรษที่ ๙-๑๓

จากตำนานท้าวผาแดงเป็นการแผ่อำนาจอิทธิพลของขอม ตามตำนานท้าวผาแดงกล่าวว่า พระยาขอมธรรมิกราชเจ้าผู้ครองนครหนองหารหลวง ได้ใช้กุศโลบายทางรัฐประศาสนศาสตร์ จัดงานมหกรรมบุญบั้งไฟแสน โดยมีนางไอร่าขบุตรเป็นรางวัลเดิมพัน อันเป็นสาเหตุแห่งการขัดกันอย่างรุนแรงระหว่างท้าวผาแดงแห่งอาณาจักรผาโงง (เมืองผาโงงเป็นเมืองเก่าอยู่แขวงอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์) กับท้าวพังคี่แห่งอาณาจักรศรีสัตตนาคน

จนเกิดเป็นสงครามชิงนางไอ่เช่นเดียวกับสงครามชิงนางสีดาในเรื่องรามเกียรติ์ (เรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องผาแดง นางไอ่ ได้มาจากฉบับโบราณของจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งท่านเจ้าคุณพระอริยานุวัตรวัดมหาชัย จังหวัดมหาสารคามเป็นผู้แปล)

เมืองสาเกตุนครแห่งอาณาจักรกุลนทะ กับเมืองขึ้นอีก ๘ เมือง (เว้าเมืองเชียงเหียน เมืองสีแก้ว เมืองฟ้าแดด) ในตำนานไม่ปรากฏว่าไปรวมงานมหกรรมบุญบั้งไฟแสน พอสันนิษฐาน ได้ว่าพระยาขอมธรรมิกราชแห่งอาณาจักรหนองหารหลวง ทำลายอาณาจักรกุลนทะได้สำเร็จ เพราะปรากฏตามตำนานอุรังคธาตุว่า ท้าวศรีโคตรพระตะบอง (เจ้าขอมผู้ทรงพลัง) ได้ครองอาณาจักรโคตรบูรด้วย

เมืองมรุกขนครเป็นเมืองหลวงแห่งอาณาจักรโคตรบูร เป็นเมืองที่ตั้งอุรังคธาตุ คือพระธาตุพนมสืบต่อมา ณ เมืองธาตุพนมนี้ได้ขุดพบโบราณวัตถุ คือ รูปสมาธรรมจักรทำด้วยหินจารึกอักษร “เยธัมมา” ซึ่งมีปรากฏอยู่ในประเทศไทยเพียงสองแห่งเท่านั้น คือที่จังหวัดนครปฐม กับที่วัดหัวบึง (วัดศิลามงคล พระธาตุพนม) ท่านผู้รู้สันนิษฐานว่าพระเจ้าอโศกมหาราชคงจะส่งพระธรรมทูตพร้อมทั้งธรรมจักร (สมาธรรมจักร) ติดตามพระบรมสารีริกธาตุไปทุกหนทุกแห่ง

ปีชาวากับม้าแม่แล (แม่เหล่) ตามตำนานอุรังคธาตุว่า สาเกตุนครแห่งอาณาจักรกุลนทะ มีเมืองขึ้นอยู่ ๑๑ เมือง มีการสื่อสารและการคมนาคมดีเยี่ยม คือ ปีชาววา (ยี่สิบวา) เป็นปีที่มิเสี่ยงก้องกังวานไกลส่งสัญญาณข่าวสารบอกเหตุการณ์ร้ายดีที่จะเข้ามาสู่นครสาเกตุนคร

ม้าแม่แล (แม่แหล่) ตามตำนานเป็นม้าพลาหก (ม้าที่มีกำลังหกเท่าของม้าธรรมดา รูปร่างของม้าพลาหกเป็นอย่างไรนั้นจะไปพิจารณาดูได้ที่รูปสลักลายจุมเจียที่ฝาผนังด้านตะวันตกของเจดีย์พระธาตุพนมมีรูปม้าพลาหกติดอยู่กับลายจุมเจีย ลายจุมเจียเป็นลายเครือเถาโบราณ เคยพบเห็นแห่งเดียวที่ฝาผนังพระเจดีย์ธาตุพนม

เมื่ออาณาจักรกุลนทะ เสื่อมลงแล้ว เมืองสาเกตุนครก็กลายเป็นเมืองร้างมาช้านาน มีต้นกุ่ม (ต้นผักกุ่ม) ขึ้นรอบบึง รอบสระ รอบคูเมืองทั่วไปจนเรียกว่า “บ้านกุ่มฮ้าง” มาปรากฏเป็นเมืองร้อยเอ็ดขึ้นเมื่อมีจารย์แก้ว ทำมิดทำวณ (ต้นตระกูลธนสีลังกูร-สุวรรณธาดา-ภานุทานนท์-เรื่องสุวรรณเลิศ) ยกบ้านกุ่มขึ้นเป็นเมืองร้อยเอ็ดในภายหลัง

สมัยศรีอยุธยาและรัตนโกสินทร์

ปี ๒๒๕๖ พระเจ้าสร้อยศรีสมุทรพุทธางกูรรัชสมัย ๒๒ ไปครองเมืองจำปาศักดิ์ ทราบว่าร้อยเอ็ดเป็นเมืองร้าง จึงให้จารย์แก้วคุมครัวลาวไปประมาณ ๓,๐๐๐ คนเศษ มาอยู่ที่ร้อยเอ็ดครั้งแรกมาอยู่ที่บ้านทุ่ง (ปัจจุบันคืออำเภอสุวรรณภูมิ) เรียกว่าเมืองทุ่งขึ้นกับจำปาศักดิ์

เมื่อจารย์แก้วรักษาการอยู่ที่ร้อยเอ็ดได้เพียง ๗ ปี ก็ถึงแก่กรรม บุตรของจารย์แก้ว ๒ คน คือทำมิดซึ่งเป็นบุตรเขยของเจ้าสร้อยศรีสมุทรพุทธางกูรและทำวณซึ่งเป็นน้อง หลังจากທີ່พระบิดาถึงแก่กรรม เจ้าสร้อยศรีสมุทรพุทธางกูรได้แต่งตั้งให้ทำมิดผู้พี่เป็นเจ้าเมือง ส่วนทำวณเป็นอุปฮาด (ที่เรียกว่า “ทำมิด” เพราะเกิดในวันที่มีสุริยคราส)

ทำมิดครองเมืองแทนบิดาจนถึง พ.ศ. ๒๓๐๖ ก็ถึงแก่กรรม ทำวณผู้เป็นอุปฮาดก็ขึ้นครองเมืองสืบแทนต่อมาทำมิดมีบุตรสองคน คือ ท้าวเชียงและท้าวสุนย์ เมื่อทำวณครองเมืองได้สี่ปี เกิดบาดหมางโกรธเคืองกับหลานทั้งสอง ท้าวเชียงและท้าวสุนย์จึงได้อพยพไปพึ่งพระบรมโพธิสมภาร สมเด็จพระบรมราชาที่ ๓ แห่งกรุงศรีอยุธยา ขอคำสั่งมาปราบปรามทำวณ สมเด็จพระบรมราชาที่ ๓ จึงโปรดเกล้าฯ ให้พระยาพรหมกับพระยากรมท่ายกทัพลงมาพร้อมกับท้าวเชียงและท้าวสุนย์ เมื่อทำวณทราบข่าว จึงหนีไปอยู่ที่บ้านกุดจอก (บ้านดง-เมืองกุดจอก อยู่ในท้องที่อำเภออาจสามารถในปัจจุบัน) กองทัพจากกรุงศรีอยุธยาจึงเข้าเมืองได้อย่างง่ายดายและได้ตั้งท้าวเชียงเป็นเจ้าเมืองเมื่อพระยาพรหมกับพระยากรมท่ากลับไปยัง กรุงศรีอยุธยาแล้ว พระบาทสมเด็จพระบรมราชาที่ ๓ โปรดให้กลับคืนมายังเมืองทุ่งอีกเพื่อเกลี้ยกล่อมให้ ทำวณคืนดีกับท้าวเชียงและท้าวสุนย์ ตั้งแต่นั้นมาเมืองทุ่งก็ตกเป็นเมืองขึ้นของกรุงศรีอยุธยา

ใน พ.ศ. ๒๓๑๕ สมัยพระเจ้าตากสินซึ่งได้ครองราชย์ ณ กรุงธนบุรีได้ประมาณ ๔ ปี พระยาพรหมพระยากรมท่า เห็นว่าเมืองทุ่ง ชัยภูมิ ไม่สมควรที่จะตั้งเมืองเพราะเป็นโนนสูงลำน้ำเซ (ลำน้ำเสียว ในปัจจุบัน) น้ำไหลแรงเซาะตลิ่งพัง จะไม่ถาวรต่อไปจึงปรึกษาท้าวเชียงและท้าวสุนย์ และเห็นพ้องกันว่า ตำบลดงท้าวสารห่างจากเมืองทุ่งราว ๑๐๐ เส้น เป็นเมืองเก่ามีชัยภูมิดี (จากประวัติที่กล่าวตอนนี้จะเห็นว่าท้องที่ที่กำลังกล่าวถึงเคยเป็นเมืองร้างมาก่อน) จึงมีใบบอกไปยังกรุงธนบุรี ขอตั้งเมืองดงท้าวสารเป็นเมืองสุวรรณภูมิตั้งแต่นั้นมา ในการสร้างบ้านเมืองสุวรรณภูมิหรือศรีภูมินี้ ได้สร้างหลักเมืองและวัดทั้งสองวัด)

ต่อมาในราว พ.ศ. ๒๓๑๘ ทำวณซึ่งหนีไปอยู่ ณ บ้านกุดจอก ได้เข้าเฝ้าพระยาพรหมและพระยากรมท่า พระยาทั้งสองเห็นว่าทำวณมีผู้คนบ่าวไพร่มาก จึงมีใบบอกไปยังกรุงธนบุรี ขอยกบ้านกุ่มขึ้นเป็นเมืองร้อยเอ็ด และตั้งทำวณเป็นเจ้าเมือง ขอขึ้นกับกรุงธนบุรี พระเจ้าตากสินจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งทำวณเป็น พระยาขัติยวงษา เป็นเจ้าเมืองร้อยเอ็ด ส่วนเมืองสุวรรณภูมิ ได้ตั้งท้าวโอบบุตร ท้าวเชียงเป็นพระยารัตนวงศา เจ้าเมืองสุวรรณภูมิตามประวัติที่ค้นพบแสดงว่าร้อยเอ็ดเป็นเมืองขอมมาแต่ก่อน เพราะมีเทวสถานที่ยกกันว่า “กู” และร้อยเอ็ดเคยทำสงครามกับเมืองอื่น ๆ หลายครั้ง เช่น เมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๘ เจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์เป็นกบฏต่อกรุงเทพฯ ยกทัพมาตีกรุงกาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด สุวรรณภูมิ จนถึงนครราชสีมา ในที่สุดกองทัพเจ้าอนุวงศ์ก็ถูกตีพ่ายกลับไป

พ.ศ. ๒๓๒๕ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานีแห่งใหม่ ทำให้เมืองร้อยเอ็ดและบรรดาหัวเมืองอีสานล้วนต้องขึ้นตรงต่อกรุงรัตนโกสินทร์ ส่วนเมืองร้อยเอ็ดก็ได้มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง จนมีฐานะทางการเมืองและความสำคัญเหนือเมืองสุวรรณภูมิในเวลาต่อมา

พ.ศ. ๒๓๒๖ พระขัติยะวงษา (ทน) ถึงแก่กรรม ท้าวสีลังบุตรคนโตได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระขัติยะวงษา เจ้าเมืองร้อยเอ็ดสืบแทน ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๓๖๙ เกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์ เมื่อกองทัพกบฏถูกตีแตกถอยร่นกลับมา กำลังทหารจากเมืองร้อยเอ็ดได้เข้าโจมตีซ้ำเติมจนพวกกบฏแตกพ่าย พระขัติยะวงษา (สีลัง) มีความดีความชอบได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระยาขัติยะวงษา

พ.ศ. ๒๔๑๕ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อุปราชเหง้าได้มาขอตั้งบ้านดอนสำโรงขึ้นเป็นเมืองเกษตรวิสัย และตั้งอุปราชเหง้าเป็นพระศรีเกษตรวิสัย เป็นเจ้าเมือง

พ.ศ. ๒๔๑๘ เกิดสงครามปราบฮ่อที่เวียงจันทน์และหนองคาย เจ้าเมืองอุบลได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้ายกกำลังไปปราบ โดยเกณฑ์กำลังพลจากหัวเมืองตะวันออกเฉียงเหนือไปช่วยปราบกบฏ เมื่อกองทัพยกมาถึงเมืองร้อยเอ็ด พระขัติยะวงษา (สาร) และราชวงศ์ (เสือ) ได้สมทบกำลังไปปราบฮ่อด้วย เมื่อเสร็จศึกราชวงศ์ (เสือ) ได้รับแต่งตั้งเป็นพระขัติยะวงษาเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิรูปการปกครองในระบบมณฑลเทศาภิบาล จึงให้รวมหัวเมืองอีสานเข้าด้วยกัน แล้วแบ่งออกเป็น ๔ กองใหญ่ แต่ละกองมีข้าหลวงกำกับการปกครองกองละ ๑ คน และมีข้าหลวงใหญ่กำกับการอีกชั้นหนึ่งอยู่ที่เมืองจำปาศักดิ์ กองใหญ่ทั้ง ๔ กอง ได้แก่ หัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออก หัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออกเฉียงเหนือ หัวเมืองลาวฝ่ายเหนือ และหัวเมืองลาวฝ่ายกลาง เมืองร้อยเอ็ดเป็นหัวเมืองเอกในจำนวน ๑๒ เมืองของหัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออกเฉียงเหนือ มีศูนย์การบริหารหัวเมืองอยู่ที่เมืองอุบลราชธานี ในปี พ.ศ. ๒๔๓๗ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้ตราระบบการปกครองเทศาภิบาลขึ้นใช้ปกครองส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ หัวเมืองลาวกาวจึงเปลี่ยนฐานะเป็นมณฑลลาวกาว ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นมณฑลตะวันออกเฉียงเหนือ และมณฑลอีสานตามลำดับ

พ.ศ. ๒๔๒๐ ตั้งบ้านโป่งขึ้นเป็นเมืองพนมไพร แดนมฤค ให้เลื่อนหลวงรักษาวงศา (บุญตา) เป็นพระยาดำรงฤทธิไกร เป็นเจ้าเมือง ตั้งบ้านเมืองเสือเป็นเมืองพยัคฆภูมิพิสัย ให้ท้าวขัติยะเป็นเจ้าเมือง

พ.ศ. ๒๔๒๕ ตั้งเมืองหงษ์เป็นเมืองจตุรพักตรพิมาน ให้หลวงพรหมพิทักษ์เป็นเจ้าเมืองในสมัยต่อมาเมืองร้อยเอ็ดได้อยู่ในมณฑลอีสานแต่เนื่องจากร้อยเอ็ดเป็นเมืองที่เจริญมานานและมีความสำคัญ จึงเปลี่ยนจากมณฑลอีสานเป็นมณฑลร้อยเอ็ด หลังจากนั้นจึงได้ตั้งเป็นจังหวัดร้อยเอ็ดและเมืองต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วยุบเป็นอำเภอขึ้นกับจังหวัดร้อยเอ็ดในปี

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๐ เมืองร้อยเอ็ดได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นบริเวณร้อยเอ็ด โดยแบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๕ เมือง คือเมืองร้อยเอ็ด เมืองสุวรรณภูมิ เมืองมหาสารคาม เมืองกลาไสย และเมืองกาฬสินธุ์

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๓ สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ทรงเห็นด้วยกับข้อเสนอของเทศาภิบาลข้าหลวงมณฑลอีสานว่า ควรแยกมณฑลอีสานออกเป็น ๒ มณฑล คือ มณฑลอุบลราชธานีและมณฑลร้อยเอ็ด พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เป็นไปตามที่เสนอ มณฑลร้อยเอ็ดจึงมีเขตปกครอง ๓ จังหวัดคือ จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. ๒๔๖๕ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้รวมมณฑลร้อยเอ็ด มณฑลอุบล และมณฑลอูตร เป็นภาคเรียกว่า ภาคอีสาน มีอุปราชประจำภาคอยู่ที่เมืองอุดรธานี ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๘ ได้โปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกภาคอีสาน แล้วปรับเปลี่ยนเป็นการปกครองระบบมณฑลตามเดิม ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๙ ได้โปรดเกล้าฯ ให้ยุบมณฑลร้อยเอ็ด มณฑลอุบล และมณฑลอูตร แล้วให้เปลี่ยนชื่อเป็นจังหวัดขึ้นต่อมณฑลนครราชสีมา

ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๔๕-๒๔๕๕ ได้เกิดกบฏผีบุญขึ้นในจังหวัดร้อยเอ็ดอันมีสาเหตุมาจากการยกเลิกการปกครองแบบดั้งเดิม โดยยกเลิกตำแหน่งเจ้าเมือง แล้วแต่งตั้งข้าราชการจากส่วนกลางไปปกครอง ทำให้เกิดการต่อต้านจากกลุ่มเจ้าเมืองเดิมและทายาท กบฏผีบุญเกิดขึ้นจากการมีผู้อ้างตัวเป็นผู้วิเศษตามท้องถิ่นต่าง ๆ ในภาคอีสาน ในที่สุดก็ถูกทางราชการปราบได้ราบคาบ

ในปี พ.ศ. ๒๔๖๙ อำมาตย์เอกพระยาสุทรเทพกิจจารักษ์ (ทอง จันทรางศุ) ข้าหลวงจังหวัดร้อยเอ็ดเห็นว่า บึงปลาญชัย (เดิมใช้ว่าบึงพระลานชัย) ซึ่งตั้งอยู่ใจกลางเมืองร้อยเอ็ดตื้นเขิน ถ้าปล่อยทิ้งไว้บึงก็จะหมดสภาพไป จึงได้ชักชวนชาวบ้านจากทุกอำเภอมาขุดลอกบึงเพื่อให้มีน้ำชังอยู่ได้ตลอดปี ได้ดำเนินการขุดลอกบึงทั้งกลางวันและกลางคืนอยู่ ๒ ปี มีชาวบ้านมาร่วมขุดลอกบึงถึง ๔๐,๐๐๐ คน นับว่าเป็นผลงานที่ยิ่งใหญ่แห่งหนึ่งของไทยที่ควรจารึกไว้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกหลานไทยต่อไปชั่วกาลนาน ต่อมาก็ได้มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจนเป็นมรดกที่สำคัญของจังหวัดร้อยเอ็ดมาตราบเท่าทุกวันนี้

สภาพทั่วไป สภาพเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดร้อยเอ็ด

๑. สภาพทั่วไป

๑.๑ ที่ตั้งและขนาด

จังหวัดร้อยเอ็ดตั้งอยู่ตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างละติจูดที่ ๑๕ องศา ๒๔ ลิปดาเหนือ ถึง ๑๖ องศา ๑๙ ลิปดาเหนือ และลองจิจูดที่ ๑๐๓ องศา ๑๖ ลิปดาตะวันออก ถึง ๑๐๔ องศา ๒๑ ลิปดาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ประมาณ ๕๑๒ กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งสิ้น ๘,๒๙๙.๔๖ ตารางกิโลเมตร หรือ ๕,๑๘๗,๑๕๖ ไร่ มีเขตแดนติดต่อกับจังหวัดอื่น ๆ หลายจังหวัดดังนี้

ทิศเหนือและตะวันตกเฉียงเหนือ จรดจังหวัดกาฬสินธุ์

ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ จรดจังหวัดมุกดาหาร

ทิศใต้ จรดจังหวัดสุรินทร์

ทิศตะวันออกเฉียงใต้ จรดจังหวัดศรีสะเกษ

ทิศตะวันออก จรดจังหวัดยโสธร

ทิศตะวันตก จรดจังหวัดมหาสารคาม

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ

โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ๑๓๐-๑๖๐ เมตร มีภูเขาทางตอนเหนือตอนกลางเป็นที่ราบลูกคลื่น ตอนใต้เป็นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำมูล และเป็นที่ราบที่เรียกว่าแอ่งกระทะซึ่งเรียกว่า พุ่งกุลาร่องไห้ ซึ่งมีพื้นที่ครอบคลุม ๔ อำเภอ ได้แก่ อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอปทุมรัตน์ และอำเภอโพนทราย คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ ๙๘๖,๐๐๐ ไร่ หรือประมาณ ๑ ใน ๕ ของพื้นที่ทั้งจังหวัด

๑.๓ ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดร้อยเอ็ดได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ และมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ สภาพภูมิอากาศอยู่ในประเภทฝนเมืองร้อน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๑,๑๙๖.๘ ลูกบาศก์มิลลิเมตร ฝนตกชุกในเดือนมิถุนายนถึงกันยายน อากาศร้อนแห้งแล้งในเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน

๑.๔ การบริหารและการปกครอง

จังหวัดร้อยเอ็ดแบ่งการปกครองออกเป็น ๒๐ อำเภอ ๑๙๓ ตำบล ๒,๔๑๒ หมู่บ้าน มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๓ รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ แห่ง เทศบาล ๑๗ แห่ง (เทศบาลเมือง ๑ แห่ง และเทศบาลตำบล ๑๖ แห่ง) และองค์การบริหารส่วนตำบล ๑๘๖ แห่ง

๑. อำเภอเมืองร้อยเอ็ด
๒. อำเภอเกษตรวิสัย
๓. อำเภอปทุมรัตน์
๔. อำเภอจตุรพักตรพิมาน
๕. อำเภอธวัชบุรี
๖. อำเภอพนมไพร
๗. อำเภอโพนทอง
๘. อำเภอโพธิ์ชัย
๙. อำเภอหนองพอก
๑๐. อำเภอเสลภูมิ
๑๑. อำเภอสุวรรณภูมิ
๑๒. อำเภอเมืองสรวง
๑๓. อำเภอโพนทราย
๑๔. อำเภออาจสามารถ
๑๕. อำเภอเมยวดี
๑๖. อำเภอศรีสมเด็จ
๑๗. อำเภอจังหาร
๑๘. อำเภอเชียงขวัญ
๑๙. อำเภอหนองฮี
๒๐. อำเภอทุ่งเขาหลวง

มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๑,๓๑๐,๒๕๙ คน แยกเป็นชาย ๖๕๔,๕๐๘ หญิง ๖๕๕,๗๕๑ คน โดยมีอำเภอที่มีประชากรมากที่สุดได้แก่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด ๑๔๙,๐๕๙ คน รองลงมาได้แก่ อำเภอเสลภูมิมีจำนวน ๑๑๔,๖๓๕ คน และอำเภอสุวรรณภูมิ มีจำนวน ๑๑๓,๓๔๔ คน สำหรับอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด คือ อำเภอจังหาร โดยมีอัตราความหนาแน่น ๒๙๕ คนต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาได้แก่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด มีอัตราความหนาแน่น ๒๔๐ คนต่อตารางกิโลเมตร และอำเภอเชียงขวัญมีอัตราความหนาแน่น ๒๑๕ คนต่อตารางกิโลเมตร โดยอัตราความหนาแน่นโดยเฉลี่ยของจังหวัดอยู่ในระดับ ๑๕๘ คนต่อตารางกิโลเมตร โดยประชากรมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ดังต่อไปนี้

- **กลุ่มไทย-ลาว** เป็นกลุ่มชนพื้นเมืองเดิม อาศัยทั่วไปในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
- **กลุ่มไทย-เขมร** เป็นคนที่อยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ด แต่มีบรรพบุรุษที่มีเชื้อสายเขมร อยู่ในอำเภอสุวรรณภูมิ และเกษตรวิสัย
- **กลุ่มไทย-ส่วย** เป็นคนที่อยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ด มีเชื้อสายเป็นชาวส่วยหรือกูย อยู่บริเวณอำเภอสุวรรณภูมิและอำเภอโพนทราย ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ
- **กลุ่มภูไทหรือผู้ไทย** เป็นกลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานในอำเภอเมยวดี หนองพอก ซึ่งติดต่อกับจังหวัดกาฬสินธุ์ โยธธร และมุกดาหาร
- **กลุ่มไทยยอ** เป็นกลุ่มที่มีเชื้อสายมาจากแขวงคำมวน ประเทศลาว อาศัยอยู่ในเขตอำเภอโพธิ์ชัย นอกจากนั้นยังมีกลุ่มคนอพยพเข้ามาอาศัยในจังหวัดร้อยเอ็ดในภายหลัง ได้แก่ กลุ่มไทย-จีน

กลุ่มไทย-ยวน กลุ่มไทย-แขก

๑.๕ การศึกษา

การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ดได้ริเริ่มอย่างแบบตะวันตกนั้นได้เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๓ โดยพระครูอดุล ยศิลพรต เจ้าอาวาสวัดศรีมงคล (ปัจจุบันคือวัดสระทอง) อำเภอเมืองร้อยเอ็ด ตรงกับช่วงเวลา que พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงริเริ่มขยายการศึกษาไปสู่หัวเมืองต่าง ๆ ในปี พ.ศ. ๒๔๕๔ รัฐบาลจึงได้มอบหมายให้ราชบุรุษจันทร์มาเปิดโรงเรียนอย่างเป็นทางการที่วัดศรีมงคลโดยได้ตั้งชื่อว่า **โรงเรียนวัดศรีมงคล** ปลาย พ.ศ. ๒๔๕๖ จึงได้ย้ายมาทำการสอนที่อาคารที่ว่าการอำเภอเก่าริมคูเมือง พร้อมทั้งเปลี่ยนชื่อเป็น **โรงเรียนประจำมณฑลร้อยเอ็ด** และตั้งเป็นโรงเรียนประจำมณฑลร้อยเอ็ด (ร้อยเอ็ด มหาสารคาม และกาฬสินธุ์) ซึ่งภายหลังได้เปลี่ยนซึ่งเป็นโรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย

เนื่องจากโรงเรียนประจำมณฑลร้อยเอ็ดเปิดสอนเฉพาะนักเรียนชาย จึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียนประจำมณฑลหญิงขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๖๒ โดยได้แยกออกมาทำการเรียนการสอนบริเวณนอกคูเมืองทางทิศใต้ ซึ่งปัจจุบันคือ โรงเรียนสตรีศึกษา ต่อมารัฐก็ได้พยายามส่งเสริมการศึกษาระดับมัธยมศึกษามากขึ้น โดยได้จัดตั้งโรงเรียนวิสามนัญประจำอำเภอจนครบทุกอำเภอในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ จนกระทั่งปัจจุบันจังหวัดร้อยเอ็ดมีการจัดการศึกษาในทุกระดับการศึกษาทั้งระดับอุดมศึกษา อาชีวศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษานอกโรงเรียน ทั้งในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระดับอุดมศึกษา

- มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

๑.๖ เอกลักษณ์ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด

ตราประจำจังหวัด : เป็นรูปศาลหลักเมืองประดิษฐาน ณ กลางบึงพลาญชัยเบื้องหลังเป็นรูปพระมหาเจดีย์ชัยมงคล โดยมีกรอบวงกลมเป็นรูปรวงข้าวล้อมรอบ

ดอกไม้ประจำจังหวัด: อินทนิลบก

เครื่องดนตรีประจำจังหวัด : โหวด

คำขวัญประจำจังหวัดร้อยเอ็ด

สิบเอ็ดประตูเมืองงาม เรืองนามพระสูงใหญ่ ผ้าไหมสาเกต บุญผะเหวดประเพณีมหาเจดีย์ชัยมงคล งามน่ายลบึงพลาญชัย เขตกว้างไกลโลกสี่ขาวหอมมะลิ

สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจในจังหวัดร้อยเอ็ด

หอโหวดชมเมือง ร้อยเอ็ด

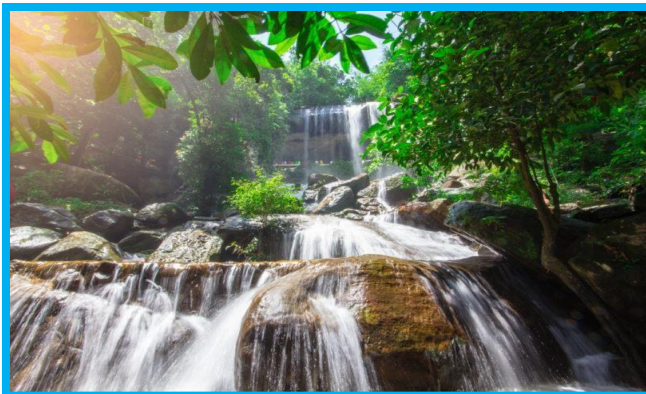
บึงพลาญชัยตั้งอยู่ในอำเภอเมืองร้อยเอ็ด เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัด มีเกาะกลางบึงขนาดใหญ่เนื้อที่ประมาณ ๒ แสนตารางเมตร เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ที่พักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกายของประชาชนที่สวยงามไม่แพ้ต่างประเทศ ตกแต่งด้วยสวนดอกไม้สวยงาม และพันธุ์ไม้ไม่น้อยใหญ่ให้ร่มรื่น เย็นสบาย มีพระพุทธรูปคอดม ศาสตราสิริพัฒนาบึงพลาญชัย องค์ใหญ่ สวยงาม

เจดีย์มหาเมฆคลบัว

ที่นี่สร้างเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน ตั้งอยู่ในพื้นที่กว้างถึง ๔๐ ไร่ เป็น เจดีย์สีทองขนาดใหญ่ เเด่นสะดุดตา ด้านหน้ามีสระน้ำกว้างใหญ่ ด้านในเจดีย์ แบ่งเป็น ๔ ชั้น มีลักษณะเหมือนพิพิธภัณฑสถานเกี่ยวกับธรรมะ โดยรวบรวมทั้งเพลงไทยพื้นบ้านอีสาน หนังสือธรรมะ และรูปเหมือนของพระเกจิอาจารย์ชื่อดังอีกมากมาย

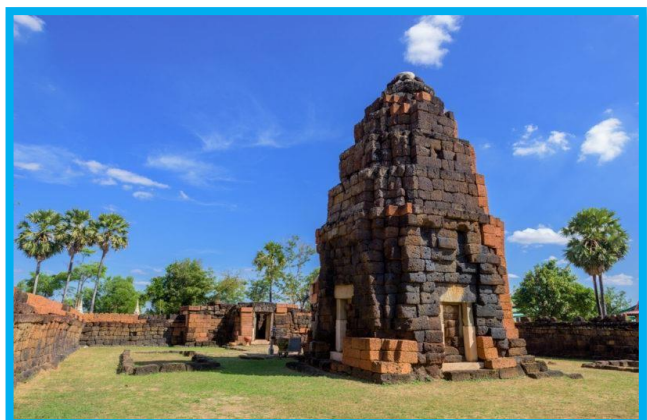
น้ำตกถ้ำโสด

เรียกขานนี้คือสถานที่ เทียวร้อยเอ็ด ซึ่งมีความเป็นธรรมชาติแปลกตาและไม่ซ้ำใคร เพราะเป็นน้ำตกที่คุณสามารถเดินชมได้ทั้งจากด้านหน้าและด้านหลัง เพราะมีบริเวณชะง่อนหินส่วนหนึ่งเว้าเข้าไปคล้ายกับถ้ำหลังมาน้ำตก ภายในมีพระพุทธรูปประดิษฐานไว้ให้ผู้คนได้แวะไปกราบขอพรเพื่อความเป็นมงคล ไกลกันยังมีเจดีย์หินที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

ปรางค์กู่

ปรางค์กู่แห่งนี้ได้รับขึ้นทะเบียนให้เป็นโบราณสถานของชาติไปตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๗๘ มีลักษณะเป็นอาคารศิลาแลงสร้างด้วยศิลปะแบบขอมโบราณ ที่เชื่อกันว่ามีความคล้ายคลึงกับลักษณะของสิ่งก่อสร้างที่เรียกว่าอโรคยาศาลา ซึ่งมีอยู่มากมายในสมัยที่ขอมเรืองอำนาจ

วัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วราราม

วัดสวยที่ไม่ควรพลาดของเมืองร้อยเอ็ด โดดเด่นด้วยพระมหาเจดีย์ชัยมงคล เจดีย์ขนาดใหญ่ที่มีลักษณะงดงามมากที่สุดแห่งหนึ่งของไทย เป็นเจดีย์สีขาว ตกแต่งขอบและลวดลายด้วยสีทองอร่าม สูง, กว้าง และยาว ๑๐๑ เมตร มีทั้งหมด ๖ ชั้น ยอดฉัตรทองคำใช้ทองคำ น้ำหนัก ๖๐ กิโลกรัม

วัดบูรพาภิราม

เป็นวัดสำคัญของเมืองร้อยเอ็ด ดังที่ปรากฏในคำขวัญประจำจังหวัด ท่อนหนึ่งว่า "เรื่องนามพระสูงใหญ่" โดยวัดนี้มีฐานะเป็นพระอารามหลวง ชั้นตรี ชนิดสามัญ เป็นสถานที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปปางประทานพรที่สูงที่สุดในประเทศไทย มีนามว่า พระพุทธรัตนมงคลมหามุนี หรือหลวงพ่อใหญ่ มีความสูงมากถึง ๖๗ เมตร ๘๕ เซนติเมตร

ตารางที่ ๑.๑ : แสดงเขตการปกครอง

หน่วยการปกครอง	ครัวเรือน	ตำบล	หมู่บ้าน	อบจ.	เทศบาล	อบต.	ห่างจาก จว. (กม.)
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด	๕๐,๕๑๘	๑๕	๑๗๗	๑	๓	๑๒	-
อำเภอเสลภูมิ	๒๘,๐๑๒	๑๘	๙๙	-	๙	๘	๓๒
อำเภอธวัชบุรี	๑๗,๕๙๑	๑๒	๙๑	-	๕	๘	๑๒
อำเภอโพนทอง	๒๗,๓๐๙	๑๔	๑๖๐	-	๓	๑๒	๔๗
อำเภอพนมไพร	๑๗,๙๐๖	๑๓	๑๔๓	-	๒	๑๒	๖๔
อำเภออาจสามารถ	๑๗,๓๔๖	๑๐	๑๓๕	-	๑	๑๐	๓๔
อำเภอสว่างภูมิ	๒๙,๐๓๗	๑๕	๑๕๗	-	๔	๑๒	๕๒
อำเภอเกษตรวิสัย	๒๕,๕๔๒	๑๓	๑๕๑	-	๓	๑๒	๔๘
อำเภอจตุรพักตรพิมาน	๑๙,๔๙๙	๑๒	๖๖	-	๗	๖	๒๖
อำเภอหนองพอก	๑๖,๒๗๐	๙	๑๐๐	-	๒	๘	๗๓
อำเภอเมยวดี	๕,๕๖๐	๔	-	-	๔	-	๗๒
อำเภอโพธิ์ชัย	๑๓,๗๕๐	๙	๖๖	-	๔	๖	๕๓
อำเภอจังหาร	๑๒,๓๐๘	๘	๔๓	-	๔	๔	๑๐
อำเภอปทุมรัตต์	๑๒,๗๔๒	๘	๘๙	-	๑	๘	๗๖
อำเภอเมืองสรวง	๕,๖๖๗	๕	-	-	๔	-	๒๖
อำเภอพนทราย	๖,๐๓๗	๕	๔๓	-	๑	๔	๘๒
อำเภอศรีสมเด็จ	๙,๓๒๓	๘	๘๒	-	-	๘	๒๗
อำเภอเชียงขวัญ	๖,๘๕๖	๖	๖๖	-	-	๖	๑๒
อำเภอหนองฮี	๕,๗๐๑	๔	๓๗	-	๑	๓	๗๘
อำเภอทุ่งเขาหลวง	๕,๔๐๑	๕	๕๑	-	-	๕	๒๖
รวม	๓๓๒,๓๗๕	๑๙๓	๑,๗๕๖	๑	๕๘	๑๔๔	๘๔๐

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดร้อยเอ็ด

หมายเลขโทรศัพท์ที่สำคัญ

ที่ว่าการอำเภอ	โทร. ๐๔๓๕๑ ๑๖๘๙
โรงพยาบาลร้อยเอ็ด	โทร. ๐๔๓๕๑ ๑๓๓๖
เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด	โทร. ๐ ๔๓๕๑ ๑๒๒๒, ๐ ๔๓๕๑ ๑๔๒๐
ประชาสัมพันธ์จังหวัด	โทร. ๐ ๔๓๕๑ ๕๓๗๔, ๐ ๔๓๕๒ ๗๑๑๗
สถานีตำรวจภูธร	โทร. ๐ ๔๓๕๑ ๑๗๖๖, ๑๙๑, ๐ ๔๓๕๑ ๓๕๓๖,
สถานีขนส่ง	โทร. ๐ ๔๓๕๑ ๑๙๓๙
ตำรวจท่องเที่ยว	โทร. ๑๑๕๕, ๐ ๔๓๒๓ ๖๙๓๗-๘
ท่าอากาศยาน	โทร. ๐ ๔๓๕๑ ๘๒๕๔, ๐๐๔๓๕๑ ๘๒๕๕

โรงแรมในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับที่	ส่วนราชการ (ชื่อโรงแรม ที่พัก)	หมายเลขโทรศัพท์
๑	โรงแรมร้อยเอ็ดซิตี	๐-๔๓๕๒-๐๓๘๗, ๐-๔๓๕๒-๐๔๐๑
๒	โรงแรมใหม่ไทยร้อยเอ็ด	๐-๔๓๕๑-๑๐๓๘, ๐-๔๓๕๑-๑๑๓๖
๓	โรงแรมสาเกตุนคร	๐-๔๓๕๑-๑๗๔๑, ๐-๔๓๕๑-๑๙๓๗
๔	โรงแรมเพชรรัตนการ์เด้นท์	๐-๔๓๕๑-๙๐๐๘-๙, ๐-๔๓๕๑-๙๐๐๐
๕	โรงแรมแคนคำ	๐-๔๓๕๒-๐๐๔๔
๖	โรงแรมบัวทอง	๐-๔๓๕๑-๑๑๔๒
๗	โรงแรมศิริมิตร	๐-๔๓๕๑-๑๐๒๖
๘	โรงแรม ๙๙(บังกะโล ๙๙)	๐-๔๓๕๑-๑๐๓๕, ๐-๔๓๕๑-๓๙๘๕-๖
๙	โรงแรมสายทิพย์	๐-๔๓๕๑-๔๐๒๘, ๐-๔๓๕๑-๑๗๔๒
๑๐	โรงแรมแพรวทอง	๐-๔๓๕๑-๑๑๒๗
๑๑	โรงแรมบรรจง	๐-๔๓๕๑-๑๑๓๗
๑๒	โรงแรมร่มอินทนิล ปาร์ค	๐-๔๓๕๑-๖๑๑๑, ๐-๔๓๕๒-๓๔๔๔
๑๓	โรงแรมธนิษฐ กรีนปาร์ค	๐-๔๓๕๑-๖๖๖๐
๑๔	โรงแรมวันโอวันคลาสสิกอินน์	๐-๔๓๕๒-๕๕๖๑-๒
๑๕	พลอยชมพูปาร์ตเมนต์	๐-๔๓๕๒-๐๕๐๒
๑๖	โรงแรมมายเฮาส์	๐-๔๓๕๑-๑๕๑๔
๑๗	แฟร์รี่ โฮเต็ล	๐-๔๓๕๒-๐๑๗๕
๑๘	นพรัตน์ แมนชั่น	๐-๔๓๕๒-๓๑๗๐-๑
๑๙	โรสโฮเต็ล	๐-๔๓๕๒-๒๕๔๖
๒๐	โรงแรมปทุมรัตน์	๐-๔๓๕๑-๕๓๗๗
๒๑	พรรณณัญญา รีสอร์ท	๐-๔๓๕๑-๓๘๒๒
๒๒	โรงแรมโกลเด้นเฮาส์	๐-๔๓๕๑-๒๑๗๓

สถานีวิทยุกระจายเสียง

ลำดับที่	ส่วนราชการ / สถานีวิทยุ	หมายเลขโทรศัพท์
๑	สถานีวิทยุกระจายเสียงกองทัพบก ภาคที่ ๒	๐-๔๓๕๑-๑๘๕๕
๒	สถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท. จังหวัด	๐-๔๓๕๒-๕๐๒๐
๓	สถานีวิทยุกระจายเสียงตำรวจภูธร ภาค ๔	๐-๔๓๕๑-๒๗๕๕
๔	สถานีวิทยุกระจายเสียงกรมประมง	๐-๔๓๕๖-๙๒๗๓-๔
๕	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย	๐-๔๓๕๑-๑๗๖๙
๖	สถานีวิทยุกระจายเสียง จส.๓ ร้อยเอ็ด	๐-๔๓๕๑-๑๖๓๕

ธนาคารในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ส่วนราชการ / ชื่อธนาคาร	หมายเลขโทรศัพท์
๑	ธนาคารกรุงไทย	๐-๔๓๕๑-๕๑๓๕
๒	ธนาคารกสิกรไทย - สาขาร้อยเอ็ด - สาขานนทewaภิบาล	๐-๔๓๕๑-๑๒๓๖
๓	ธนาคารทหารไทย	๐-๔๓๕๑-๑๖๑๒
๔	ธนาคารนครหลวงไทย	๐-๔๓๕๑-๓๕๒๐
๕	ธนาคารมหานคร	๐-๔๓๕๑-๑๑๑๑
๖	ธนาคารศรีนคร	๐-๔๓๕๑-๕๕๙๐-๒
๗	ธนาคารกรุงศรีอยุธยา	๐-๔๓๕๑-๑๕๑๕-๖
๘	ธนาคารอาคารสงเคราะห์	๐-๔๓๕๑-๔๙๐๘
๙	ธนาคารไทยพาณิชย์	๐-๔๓๕๑-๑๒๘๔
๑๐	ธนาคารกรุงเทพ สาขาร้อยเอ็ด	๐-๔๓๕๑-๑๐๙๓
๑๑	ธนาคารเพื่อการเกษตร (ช.ก.ส.)	๐-๔๓๕๒-๐๔๒๑
๑๒	ธนาคารออมสิน	๐-๔๓๕๒-๐๓๔๒
๑๓	ธนาคารเอเซีย	๐-๔๓๕๑-๕๘๕๐

โรงพยาบาลในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับที่	ส่วนราชการ / ชื่อโรงพยาบาล	เบอร์โทรศัพท์
๑	โรงพยาบาลกรุงเทพจรีเวช	๐-๔๓๕๐-๗๑๑๑
๒	โรงพยาบาลร้อยเอ็ดธนบุรี	๐-๔๓๕๒-๗๑๙๑,
๓	โรงพยาบาลร้อยเอ็ด	๐-๔๓๕๑-๘๒๐๐
๔	โรงพยาบาลเกษตรวิสัย	๐-๔๓๕๘-๙๐๗๔
๕	โรงพยาบาลจตุรพัตรพิมาน	๐-๔๓๕๘-๑๐๗๓
๖	โรงพยาบาลธวัชบุรี	๐-๔๓๕๙-๔๗๘๑
๗	โรงพยาบาลปทุมรัตน์	๐-๔๓๕๘-๗๐๗๓
๘	โรงพยาบาลพนมไพร	๐-๔๓๕๙-๑๓๒๑-๒
๙	โรงพยาบาลโพธิ์ชัย	๐-๔๓๕๖-๕๐๗๓
๑๐	โรงพยาบาลโพนทราย	๐-๔๓๕๙-๕๐๗๓
๑๑	โรงพยาบาลโพนทอง	๐-๔๓๕๗-๑๓๒๑-๒
๑๒	โรงพยาบาลเมยวดี	๐-๔๓๕๗-๗๐๗๓
๑๓	โรงพยาบาลเมืองสรวง	๐-๔๓๕๙-๗๐๗๓-๔
๑๔	โรงพยาบาลสุวรรณภูมิ	๐-๔๓๕๘-๑๓๒๒
๑๕	โรงพยาบาลเสลภูมิ	๐-๔๓๕๕-๑๓๘๘-๓
๑๖	โรงพยาบาลหนองพอก	๐-๔๓๕๗-๙๐๗๓-๔
๑๗	โรงพยาบาลอาจสามารถ	๐-๔๓๕๙-๙๐๗๔